

*Joprojām
Provansa*

Peter Mayle

*Toujours
Provence*

PĪTERS MEILS

*Joprojām
Provansa*

No angļu valodas tulkojusi

Vineta Berga

821.111-94

Me 230

Peter Mayle

TOUJOURS PROVENCE

Copyright © 1991 by Peter Mayle

Vāka attēli © AdobeStock

Arņa Kilbloka vāka dizains

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Vineta Berga, 2022

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2022

ISBN 978-9934-0-9749-2

Liels paldies

*Dženijai, kā vienmēr, un draugiem un kolēģiem,
kuri tik dāsni dažādos veidos līdzējuši grāmatas tapšanā:*

*Mišelam no Šatonefas, Mišelam no Kabrijēras,
Anrietai un Fostēnam, trifēlu medniekam Alanam,
Kristoferam, Katrīnai un Bernāram.*

SATURS

Priekšvārds	9
1 Trifeļu pirkšana no mesjē X	13
2 Senpantaleonas dziedošie krupji	25
3 Bojs	33
4 Napoleondori dārzā	41
5 <i>Les invalides</i>	53
6 Angļu <i>écrevisse</i>	63
7 Pārkāpt 50, nepārsniedzot ātrumu	72
8 <i>Le flic</i>	81
9 Kumoss pēc kumosa kopā ar sportisku gardēdi	91
10 Piezīmes par sportu un modi no Menerbas suņu izstādes	108
11 Pēc <i>Vogue</i> reklāmas	116
12 Pārsvarā sauss, vietām ugunsgrēki	128
13 Šatonefdipapas vīnu neizspļauj	137
14 Vakariņas ar Pavaroti	148
15 <i>Pastis</i> meistarklase	156
16 Aviņonas vēderā	164
17 Vasaras pastkartes	171
18 Arestējiet to suni!	187
19 Skats uz dzīvi <i>rosé</i> gaismā	196

PRIEKŠVārds

Aculiecinieka ziņojums par 500 000 britu laupītāju iebrukumu Provansā

Tas bija neparasts skats, iespējams, vienīgais tāds Menerbas ciemata garajā vēsturē. Ļaudis bija redzējuši, kā ciemam cauri piesardzīgi izbrauc majestātisks rolsroiss.

Vairums cilvēku bija noskatījušies tam pakaļ tikai tādēļ, ka dažas no Menerbas ielām ir šaurākas par pašu rolsroisu un, ja tas iestrēgtu, būtu bezgala interesanti. Citiem savukārt roisa ierašanās izraisīja izteikti drūmas priekšnojautas, tāpēc to uzņēma bez mazākās sajūsmas, droši vien līdzīgi tie reaģētu uz ziņām par melnās nāves atgriešanos vai apgalvojumu, ka aknu ciroze ir lipīga. Kāds ekspatriants šo *Sunday Times* domāto ziņu apkopoja vienā izmisumu vēstošā teikumā. “Tās ir,” viņš rakstīja, “Liberonu apkaimes beigas.”

Taču, kā vēstīja kāda cita ekspatriante, godājama un sabiedrībā zināma dāma, kura tagad dzīvoja Eksā, ļaunākais vēl bija priekšā. Viņa apgalvoja, ka Provansai tuvojas ar britu huligāniem pārpildīti autobusi. Ziņa nekavējoties tika pārvērsta precīzā un pagalam draudīgā statistikā, un vienā naktī ar žurnālistikas burvju nūjiņas palīdzību pārpildītie autobusi pārvērtās 500 000 laupītājos, kuri, ticamākais, bija pielējušies ar lāgeru un nu meklēja neķītras izklaides, kas viņus iepriecinātu, kamēr futbola sezona vēl nav

sākusies. Tas nebija nekas neiespējams, tādēļ godājamā dāma no Eksas nāca klajā ar paziņojumu, ka no Francijas jāizraida visi britu ekspatrianti – arī ar pašu nevainojamāko reputāciju –, jādomā, par sodu šīm vēl nezināmajām, taču neapšaubāmi drausmajām laupītāju izdarībām. Šāda ziņa, kurai cauri spraucās pat tāds kā gandarījums, bija publicēta *The New York Times*.

Tikmēr nepilna laika Provansas skvairs kurnēja par “Gerasas cūku baru” un reģiona gara izpostīšanu, turklāt netrūka stāstu (kuri pauda galvenokārt Lielās un Austrumlondonas apgabalu ekspertu uzskatus) par mežonīgo tūristu ordām, kas izpostījušas Liberonu apkaimes rimto dzīves plūdumu.

Šādi satraucoši un savādā kārtā vienu un to pašu maloši ziņojumi turpināja pienākt visu vasaras pirmo pusi. Un es taču atrados pašā notikumā virpulī, perfektākajā vietā, – lai novērotu iebrukuma šausmas, nemaz nevajadzēja spert kāju ārpus *Café du Progrès*.

Pavadīju tur vienu satraukuma pilnu rītu, nedaudz tā kā cerēdams kļūt par liecinieku šausmu romāna cienīgām vandalisma ainām, laupīšanai, izvarošanas mēģinājumiem, masveida indēšanai vai ballējošo laupītāju pagērošai baurošanai pēc *fish&chips*. Taču tā rīta dramatiskāko mirkli sagādāja kāds nīderlandietis, kurš nokrita no velosipēda, cenšoties apbraukt pāri ceļam skrieņošu kaķi.

Devos dziļāk laukos – uz Gu, Biu, Kabrijēru un Bonjē. Draugi, kuri tur dzīvoja, daži no tiem pavāri ar profesionālu interesi par tūrismu, nebija pieredzējuši neko, kas derētu atskaitē par invāziju. Pēc viņu teiktā, aktivitātes tūrisma jomā togad bija pat nedaudz samazinājušās, neapšaubāmi ekonomikas recesijas dēļ.

Kur tad tie laupītāji bija? Katru rītu rūpīgi pārskatīju ceļu aiz mājas, un katru rītu tas bija tukšs kā izslaucīts, varbūt tikai kāds traktors pabrauca garām vai meloņu lauka malā apstājās furgons. Nekur neredzēja autobusus, kas būtu pilni ar huligāniem. Varbūt

tie bija apmaldījušies vai nebija atraduši īsto pagriezienu no Parīzes apvedceļa un nu riņķos kā nolādēti, līdz beigsies lāgers.

Augustā es padevos, taču citi, daudz rūpīgāki reportieri joprojām centās. Kādu dienu pie manis ieradās saulē pārkarusī un apjukusi filmēšanas grupa no CBS televīzijas. Žurnālisti bija atsūtīti nofilmēt izslavēto tūristu pieplūdumu un tikko pāris stundu pavadījuši Menerbas ciematā.

“Vai tur vienmēr tā?” viens no viņiem pajautāja.

“Kā?”

“Diezgan tukši.”

Viņi izdzēra alu un aizlikās uz Sentropēzu veidot reportāžu par nelikumīgu nūdisma uzliesmojumu pludmalēs.

Menerba, 1991

Trifeļu pirkšana no mesjē X

Slepenais darījums aizsākās ar telefona zvanu no Londonas. Man piezvanīja draugs Frenks, kuru reiz kāds glancēts žurnāls bija nodēvējis par savrupu magnātu. Pēc manām domām, viņš vairāk bija piemērots kandidāts gardēžu čempionātiem, cilvēks, kurš pret vakariņām izturas tikpat nopietni kā citi pret politiku. Frenks virtuvē izrikojās kā pa pēdām palaists dzinējsuns, ošņājās un šņakarējās ap burbuļojošiem kastrolīem, nepacietībā trīsēdams. Sātīga *cassoulet*¹ smarža viņu spēja novest transā. Mana sieva apgalvoja, ka Frenks esot viens no pateicīgākajiem ēdājiem, kam viņa gatavojusi.

Kad viņš sāka stāstīt, kāpēc piezvanījis, balsī ieskanējās sa-traukums.

“Ir marts,” viņš teica, “un es raizējos par trifelēm. Vai varētu būt vēl kādas atlikušas?”

Trifeļu sezona beidzas martā, un apkārtējos tirgos pārdevējus vairs nebiju manījis, lai arī dzīvojām ļoti tuvu trifeļu vietām Vantū kalna piekājē. Ieminējos Frenkam, ka laikam viņš attapies nedaudz par vēlu.

¹ Gaļas sautējums ar pupiņām. (*Šeit un turpmāk tulkojums no franču valodas, ja nav norādīts citādi.*)

Viņš sabijies klusēja, gara acīm skatīdams vējā palaistos gastronomiskos zaudējumus – trifeļu omletes, trifeles *en croûte*¹, cūkas cepeti ar trifelēm. Klausulē pulsēja nomācošs sarūgtinājums.

“Te ir viens vīrs,” es ieteicos, “kuram varētu būt kaut kas vēl atlicis. Mēģināšu viņam piezvanīt.”

Frenks apmierināti ierūcās. “Lieliski, lieliski. Tikai pāris kilo. Salikšu olu kastēs un sasaldēšu. Trifeles pavasarī, trifeles vasarā. Tikai pāris kilo.”

Divi kilogrami svaigu trifeļu pēc pašreizējām Parīzes cenām varētu maksāt pāri par tūkstoti mārciņu. Pat dziļi Provansā, apejot starpniekus un pērkot pa tiešo no medniekiem dubļainos zābakos un raupām rokām, tie būtu nopietni tēriņi. Vaicāju Frenkam, vai viņš ir pārliecināts, ka grib tik daudz.

“Nu, tā lai nepietrūkst,” viņš atteica. “Tā vai citādi, skaties, ko vari dabūt.”

Mana vienīgā saikne ar trifeļu biznesu bija telefona numurs, ko uz rēķina aizmugures bija uzšņāpis kāda vietējā restorāna šefpavārs. Viņš bija apgalvojis, ka attiecībā uz trifelēm šis ir *un homme sérieux*², ar nevainojami godīga cilvēka reputāciju, kas nav bieži sastopama tumšajā trifeļu biznesā, kurā, kā runā, sika blēdīšanās ir tikpat bieža parādība kā saulainas dienas Eksā. Esmu dzirdējis nostāstus par trifelēm, kuras, lai palielinātu to svaru, piebāž ar rupjām skrotīm un noķellē ar dubļiem, vai, vēl trakāk, biju dzirdējis arī par kontrabandu no Itālijas, ne tik vērtīgām sēnēm, kas tiek uzdotas par vietējām. Bez uzticama piegādātāja viegli varēja iekulties ķezā, un tā izmaksātu baltu naudu.

Piezvanīju uz šefpavāra iedoto numuru un atsaucos uz viņu vīram, kurš atbildēja. *Ah, oui*. Atsauksme tika pieņemta. Kā viņš varot man palīdzēt?

¹ Kārtainās mīklas pīrāgs.

² Uzticams cilvēks.

Dažas trifeles? Varbūt divi kilo?

“*Oh là là,*” balss teica. “Vai jūs esat restorāns?”

Nē, es atteicu, man palūdza nopirkt draugs no Anglijas.

“Anglis? *Mon Dieu.*”

Pēc tam kad viņš, caur zobiem ņurdēdams, dažas minūtes bija skaidrojis, kādas vērā ņemamas problēmas varētu rasties, sezonas beigās meklējot tik daudz trifeļu, mesjē X (tāds bija viņa *nom de truffe*¹) apsoliņa iziet piekalnēs ar suņiem un apskatīties, ko tur var atrast. Viņš došot ziņu, bet tas nebūšot nekāds ātrais darījums. Man jāgaida zvans un jāapbruņojas ar pacietību.

Pagāja nedēļa, gandrīz divas, līdz kādu vakaru iezvanījās telefons.

Balss paziņoja: “Man ir tas, kas jums vajadzīgs. Varam tikties rīt vakarā.”

Sarunājām, ka sešos vakarā gaidīšu viņu pie telefona *cabine* uz Karpantras ceļa. Kādā krāsā un ar kādas markas mašīnu es braucu? Un, kas svarīgi: čekus viņš nepieņem. Skaidra nauda esot daudz piemērotāka. (Tā, kā vēlāk uzzināju, trifeļu tirdzniecībā ir vispārpieņemta prakse. Dīleri neuzticas papīriem, neizsniedz čekus un nievājoši izturas pret tik smieklīgām prasībām kā ienākumu nodokļa maksāšana.)

Nonācu pie telefona kabīnes gandrīz precīzi sešos. Ceļš bija tukšs kā izslaucīts, un lielā naudas žūkšņa dēļ, kas atradās man kabatā, sāku justies nemierīgi. Laikraksti bija pilni ar ziņām par laupīšanām un citām nepatīkamām lietām, kādas mēdz atgadīties uz Voklīzas departamenta lauku ceļiem. Kā ziņoja *Le Provençal* kriminālchronikas reportieris, apkaimē pilnā sparā uzdarbojās blēžu bandas, *voyous*, un piesardzīgiem pilsoņiem labāk bija sēdēt mājās.

Ko gan es darīju šeit, tumsā, ar sarullētu piecsimt franku banknošu luņķi azotē, kā tāda pildīta pīle? Pārmeklēju automašīnas

¹ Vārds, ar kādu pārdevējs bija pazīstams trifeļu darījumu pasaulē.

salonu, cerot uziet aizsardzībai piemērotu ieroci, bet vienīgais, ko varēju atrast, bija pīta iepirkumu soma un *Michelin* ceļvedis.

Lēni aizritēja minūtes desmit, un es ieraudzīju tuvojamies automašīnas ugunis. Smagi sēkdams, pretī telefona kabīnei apstājās iebuktēts *Citroën*. Atbraucējs bija viens. Pazagšus viens otru nopētījām. Es izkāpu laukā.

Biju iztēlojies, ka satikšu vecu zemnieku ar nomelnējušiem zobiem, brezenta zābakos un glūnīgu blēža skatienu, taču mesjē X bija jauns, ar tumšiem, īsi apgrieztiem matiem un glītu ūsiņu. Viņš atstāja patīkamu iespaidu. Pat atplauka platā smaidā, kad paspieda man roku.

“Jūs noteikti nebūtu tumsā atradis manu māju,” viņš paziņoja. “Sekojiet man.”

Mēs pabraucām gabaliņu pa šoseju un nogriezāmies likumainā, akmeņainā ceļā, kas ieveda arvien dziļāk un dziļāk pakalnās. Mesjē X vāļēja uz priekšu kā pa *autoroute*, bet es grabēdams kratījos viņam nopakaļus. Visbeidzot viņš iegriezās kādā ceļā, izbrauca cauri šauriem vārtiem un apstājās pie neapgaismotas mājas, ap kuru bagātīgi bija saaudzis ozolu briksnājs. Tiklīdz atvēru automašīnas durvis, no tumsas iznira liels Elzasas vilku suns un rūpīgi apošņāja manu kāju. Cerēju, ka viņš ir labi paēdis.

Kā ienācām mājā, tā saodu trifeles – šo spēcīgo, viegli šķebinošo aromātu, kas izklūs cauri jebkam, izņemot stiklu un skārdu. Pat olas, ja tiks uzglabātas ledusskapja nodalījumā kopā ar trifeļiem, garšos pēc tām.

Un tur jau tās uz virtuves galda bija – saliktas kaudzītē vecā grozā, melnas, grumbuļainas, neglītas, brīnumgardas un traki dārgas.

“*Voilà!*” Mesjē X pacēla grozu un piebāza to man pie deguna. “Smiltis notīrīju. Mazgā šamās tikai pirms ēšanas.”

Viņš aizgāja līdz bufetei un izņēma antīkus svarus, kurus iekarināja virs galda iestiprinātā āķī. Citu pēc citas viņš izspaidīja

trifeles ar pirkstiem, pārbaudīdams, vai tās joprojām ir stingras, tad salika visas uz apsūbējušā svaru šķīvja un, kamēr svēra, klāstīja par savu iecerēto eksperimentu. Viņš bija nopircis Vjetnamas pundurcūku un cerēja to izmācīt par *extraordinaire* trifeļu meklētāju. Cūkām ir smalkāka oža nekā suņiem, viņš apgalvoja, bet, tā kā normāla cūka ir maza traktora izmērā, tā nav diez ko labs kompanjons ceļojumos pa Vantū piekalnes trifeļu apgabaliem.

Svaru rādītājs pasvārstījās, apstājās pie diviem kilogramiem, un mesjē X iepakoja trifeles divos audekla maisiņos. Tad nolaižīja ikšķi un pārskaitīja naudu, kuru viņam biju iedevis.

“*C’est bieng.*”¹ Viņš atnesa pudeli *marc*² un divas glāzes, un mēs iedzērām uz cūkas treniņieceru izdošanas. Viņš aicināja, lai nākamajā sezonā kādu dienu atnāku viņam līdzi, es redzēšot, kā cūka strādā. *Le super-cochon* būšot liels solis uz priekšu trifeļu uziešanas tehnikā. Kad posos uz promiešanu, mesjē X piebēra man pilnu sauju ar sīkām trifelītēm, padalījās ar savu omletes recepti un novēlēja *bon voyage* uz Londonu.

Trifeļu aromāts mani pavadīja līdz pat mājām. Nākamajā dienā pēc trifelēm smaržoja arī mana ceļojumu soma, un, kad lidmašīna nolaidās Hitrovas lidostā, bagāžas nodalījums virs pasažieru galvām smakoja tik spēcīgi, ka es jau sagatavojos – soma būs jālaiž cauri britu muitas kontroles rentgena iekārtai. Citi pasažieri, ziņkāri mani nopētījuši, aizslidēja prom, it kā man nelabi dvakotu mute.

Tolaik veselības ministre Edvina Karija bija izziņojusi salmonellas trauksmi, un es jau iztēlojos, kā mani ielenc ošņājošu suņu bars un es tieku aizturēts par nācījas veselību apdraudošu eksotisku vielu importēšanu. Nedroši devos cauri muitas zonai.

¹ “Viss kārtībā.” *Bien* atveidots kā *bieng*, lai uzsvērtu Provansai raksturīgo nazālo izrunu un stiepto intonāciju.

² Vietējais stiprais alkohols, ko gatavo no vīnogu čažām, līdzīgs itāļu grapai.